

31991L0439

24.8.1991

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

L 237/1

NÕUKOGU DIREKTIIV,**29. juuli 1991,****juhilubade kohta**

(91/439/EMÜ)

EUROOPA ÜHENDUSTE NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 75,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut, ⁽¹⁾võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust, ⁽²⁾võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust ⁽³⁾

ning arvestades, et:

ühise transpordipoliitika eesmärkide saavutamiseks ja maantee-liikluse turvalisuse parandamiseks ning selliste isikute liikumise hõlbustamiseks, kes asuvad elama muus liikmesriigis kui selles, kus nad sõidueksami sooritasid, võetakse kasutusele siseriikliku juhiloa ühenduse mudel, mida liikmesriigid vastastikku tunnustavad ja mille vahetus ei ole kohustuslik;

esimene samm nimetatud suunas oli esimene nõukogu 4. detsembri 1980. aasta direktiiv 80/1263/EMÜ ühenduse juhiloa kasutuselevõtu kohta, ⁽⁴⁾ milles kehtestati siseriikliku juhiloa ühenduse mudel ja sätestati siseriiklike juhilubade vastastikune tunnustamine liikmesriikide poolt, samuti peamist elu- või töökohta ühest liikmesriigist teise muutmise loaomanike juhilubade vahetamine; samasugune arengusuund peab jätkuma;

direktiiviga 80/1263/EMÜ kehtestatud siseriikliku juhiloa ühenduse mudelit tuleks kohandada, et võtta muu hulgas arvesse sõidukite kategooriate ja alamkategooriate ühtlustamist ning muuta juhiload arusaadavamaks nii ühenduses kui sellest väljaspool;

liiklusohutust arvesse võttes tuleks ette näha juhilubade väljastamise miinimumnõuded;

direktiivi 80/1263/EMÜ artiklis 3 sätestatakse, et selles artiklis nimetatud sõidukikategooriate üldistamist ühenduses ettenägevad lõppsätted ning juhilubade kehtivuse tingimused tuleks vastu võtta erandi kohaldamise võimaluseta;

tuleks ette näha võimalus nimetatud sõidukikategooriad jaotada alamkategooriatesse, et eelkõige liiklusohutuse huvides ja siseriiklike olude arvessevõtmiseks soodustada järkjärgulist juurdepääsu selliste sõidukite juhtimisele;

tuleks vastu võtta erisätted, et parandada füüsilise puudega isikute võimalusi sõidukit juhtida;

direktiivi 80/1263/EMÜ artiklis 10 nähakse ette sõidueksamite sooritamise ja juhilubade väljastamise nõuete üksikasjalikum ühtlustamine; selleks tuleks määratleda mootorveokite juhtimisega seotud teadmised, oskused ja käitumine ning võtta need sõidueksami aluseks; tuleks uuesti määratleda mootorveokite juhtimiseks vajaliku füüsilise ja vaimse sobivuse miinimumnõuded;

direktiivi 80/1263/EMÜ artiklis 8 ettenähtud sätteid ja eelkõige kohustus vahetada juhiluba ühe aasta jooksul alates alalise elukoha muutmise takistavad isikute vaba liikumist; Euroopa integratsiooni edenemise tõttu on see vastuvõetamatu;

⁽¹⁾ EÜT C 48, 27.2.1989, lk 1.

⁽²⁾ EÜT C 175, 16.7.1990, lk 40.

⁽³⁾ EÜT C 159, 26.6.1989, lk 21.

⁽⁴⁾ EÜT L 375, 31.12.1980, lk 1.

liiklusohutuse ja liiklusega seotud põhjustel peaksid liikmesriigid suutma kohaldada juhilubade äravõtmist, peatamist ja tühistamist käsitlevaid siseriiklikke sätteid kõigi loaomanike suhtes, kelle peamine elukoht on nende territooriumil,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

B + E kategooria

Artikkel 1

1. Liikmesriigid võtavad kasutusele I lisas kirjeldatud ühenduse mudelil põhineva siseriikliku juhiloa vastavalt käesoleva direktiivi sätetele.

— B kategooria sadulveduki ja haagise kombinatsioon, mis ei kuulu B kategooriasse;

2. Liikmesriikide väljastatud juhilubasid tunnustatakse vastastikku.

C kategooria

— muud kui D kategooria mootorveokid, mille lubatud täismass on üle 3 500 kg; selle kategooria mootorveokeid võib kombineerida haagisega, mille lubatud täismass ei ületa 750 kg;

3. Kui kehtiva siseriikliku juhiloa omanik asub elama muus kui juhiloa väljastanud liikmesriigis, kohaldab vastuvõttev liikmesriik tema suhtes juhiloa kehtivusaja jooksul oma siseriiklikke eeskirju, meditsiinilist järelevalvet ja maksukorraldust ning võib loale kanda asjaajamiseks möödapääsmatuid andmeid.

C + E kategooria

— sõidukikombinatsioonid, mille sadulveduk kuulub C kategooriasse ja mille haagise lubatud täismass on üle 750 kg;

Artikkel 2

1. Ühenduse juhiloamudeli 1. leheküljel oleval embleemil peab olema juhiloa väljastava liikmesriigi tunnusmärk.

D kategooria

— reisijateveoks ettenähtud mootorveokid, millel on lisaks juhiistmele rohkem kui kaheksa istekohta; selle kategooria mootorveokeid võib kombineerida haagisega, mille lubatud täismass ei ületa 750 kg;

2. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed juhilubade võltsimisrisiki vältimiseks.

D + E kategooria

3. Komisjoni nõusolekul võivad liikmesriigid teha I lisas esitatud mudelisse juhilubade elektrooniliseks andmetöötluks vajalikke kohandusi.

— sõidukikombinatsioonid, mille sadulveduk kuulub D kategooriasse ja mille haagise lubatud täismass on üle 750 kg.

Artikkel 3

1. Artiklis 1 sätestatud juhiluba lubab juhtida järgmiste kategooriate sõidukeid:

2. A, B, B + E, C, C + E, D ja D + E kategooria raames võib väljastada erijuhiloa järgmiste alamkategooriate sõidukite juhtimiseks:

A kategooria

A1 alamkategooria

— külghaagisega või külghaagiseta mootorrattad;

— kerged mootorrattad, mille töömaht ei ületa 125 cm³ ja mille võimsus on kuni 11 kW;

B kategooria

B1 alamkategooria

— kolme- või neljarattalised mootorsõidukid;

— mootorveokid, mille lubatud täismass ei ületa 3 500 kg ja millel on peale juhiistme kuni kaheksa istekohta; selle kategooria mootorveokeid võib kombineerida haagisega, mille lubatud täismass ei ületa 750 kg,

C1 alamkategooria

— B kategooria sadulveduki ja haagise kombinatsioonid, mille lubatud täismass ei ületa 3 500 kg ja millesse kuuluva haagise lubatud täismass ei ületa sadulveduki tühimassi;

— muud kui D kategooria mootorveokid, mille lubatud täismass on üle 3 500 kg, kuid mitte rohkem kui 7 500 kg; selle alamkategooria mootorveokeid võib kombineerida haagisega, mille lubatud täismass ei ületa 750 kg;

C1 + E alamkategoria

- sõidukikombinatsioon, mille sadulveduk kuulub C1 alamkategoriasse ja mille haagise lubatud täismass ületab 750 kg, kui sellise kombinatsiooni lubatud täismass ei ületa 12 000 kg ja kui haagise lubatud täismass ei ületa sadulveduki tühimassi;

D1 alamkategoria

- reisijateveoks ettenähtud mootorveokid, millel on lisaks juhiistmele rohkem kui kaheksa, kuid mitte rohkem kui 16 istekohta; selle alamkategoria mootorveokeid võib kombineerida haagisega, mille lubatud täismass ei ületa 750 kg;

D1 + E alamkategoria

- sõidukikombinatsioonid, mille sadulveduk kuulub D1 alamkategoriasse ja mille haagise lubatud täismass on üle 750 kg, kui
 - sellise kombinatsiooni lubatud täismass ei ületa 12 000 kg ja kui haagise lubatud täismass ei ületa sadulveduki tühimassi,
 - haagist ei kasutata inimeste veoks.

3. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- *mootorsõiduk* — igasugune teel oma jõuallika abil iseliikuv sõiduk, välja arvatud rööbassõiduk,
- *kolme- või neljarattaline mootorsõiduk* — mis tahes B kategooria kolme- või neljarattaline sõiduk, mille valmistajakiirus on üle 50 km/h või millel on sadesüütega sise põlemismootor töömahuga üle 50 cm³ või muu samaväärse võimsusega mootor. Tühimass ei tohi ületada 550 kg. Elektri abil liikuvate sõidukite tühimassis ei arvestata patarei massi.

Liikmesriigid võivad sätestada madalamad nõuded tühimassi kohta ja lisada teisi, näiteks mootori maksimaalse töömahu või võimsuse kohta,

- *mootorratas* — igasugune kahe rattaline sõiduk, mille valmistajakiirus on üle 50 km/h või mille töömaht sise põlemismootori korral on üle 50 cm³; mootorratta ja külghaagise kombinatsiooni käsitletakse samamoodi kui nimetatud liiklusvahendit,

- *mootorveok* — igasugune mootorsõiduk, välja arvatud mootorratas, mida tavaliselt kasutatakse reisijate või kaupade veoks teel või reisijate või kaupade veoks kasutatavate sõidukite vedamiseks teel. See mõiste hõlmab trollibusse, s.t elektrikontaktliiniga ühendatud sõidukeid, mis ei ole rööbassõidukid. See mõiste ei hõlma põllumajandus- või metsatraktoreid,

- *põllumajandus- või metsatraktor* — igasugune ratastel või roomikutel liikuv mootorsõiduk, millel on vähemalt kaks telge ja mille tähtsaim omadus on veojõud ning mis on konkreetselt ette nähtud vedama, lükkama, kandma või kasutama teatavaid põllumajanduses või metsanduses kasutatavaid tööriistu, masinaid või haagiseid ja mille teisejärguline ülesanne on reisijate või kaupade vedu teel või reisijate või kaupade veoks kasutatavate sõidukite vedamine teel.

4. Liikmesriigid võivad pärast komisjoniga konsulteerimist teha erandi lõike 3 teises ja kolmandas taandes nimetatud kiirustest, kui nad näevad ette väiksemad kiirused ja kui seda märgitakse juhiloas.

5. Liikmesriigid võivad kehtestada A1 alamkategoria kohta muid piiravaid eeskirju.

6. Liikmesriigid võivad komisjoni nõusolekul käesoleva artikli kohaldamisalast välja jätta teatavad eri liiki mootorsõidukid, näiteks puuetega inimeste erisõidukid.

Artikkel 4

1. Juhiloas märgitakse, millistel tingimustel loaomanik tohib sõidukit juhtida.

2. Kui füüsilise puude tõttu on lubatud ainult teatavat liiki või kohandatud sõiduki juhtimine, tuleb artiklis 7 ettenähtud oskuste ja käitumise eksam sooritada sellisel sõidukil.

Artikkel 5

1. Juhiluba väljastatakse järgmistel tingimustel:

- C ja D kategooria juhiluba väljastatakse ainult nendele sõidukijuhtidele, kellel on juba õigus juhtida B kategooria sõidukeid;

b) B + E, C + E ja D + E kategooria juhiluba väljastatakse ainult nendele sõidukijuhtidele, kellel on juba õigus juhtida vastavalt B, C ja D kategooria sõidukeid.

2. Juhiloo kehtivus määratakse kindlaks järgmiselt:

a) C + E või D + E kategooria juhiluba kehtib ka B + E kategooria sõidukikombinatsioonide puhul;

b) C + E kategooria juhiluba kehtib ka D + E kategooria puhul, kui selle omanikul on õigus juhtida D kategooria sõidukeid.

3. Liikmesriigid võivad oma territooriumil lubada järgmisi vastavusi:

a) kolme- või neljarattalisi mootorsõidukeid tohib juhtida A või A1 kategooria juhiloo alusel;

b) kergeid mootorrattaid tohib juhtida B kategooria juhiloo alusel.

4. Liikmesriigid võivad pärast komisjoniga konsulteerimist lubada oma territooriumil juhtida:

a) D1 kategooria sõidukeid (millel on lisaks juhiistmele kuni 16 istekohta ja mille lubatud täismass on 3 500 kg, välja arvatud puuetega reisijate veoks ettenähtud seadmed), kui loaomanik on üle 21 aasta vana ja tal on vähemalt kaks aastat olnud B kategooria juhiluba ja kui neid sõidukeid kasutavad mittekaubanduslikud asutused ühiskondlikel eesmärkidel ning sõidukijuht osutab teenuseid vabatahtlikult;

b) sõidukeid, mille lubatud täismass ületab 3 500 kg, kui loaomanik on üle 21 aasta vana ja tal on vähemalt kaks aastat olnud B kategooria juhiluba ja kui sõidukid on ette nähtud peamiselt koolitus- või vaba aja veetmise piirkonnas kohapeal kasutamiseks ning neid kasutavad mittetulunduslikud asutused ühiskondlikel eesmärkidel ja neid on muudetud nii, et neid ei saa kasutada rohkem kui üheksa inimese või muude kui nende kasutuse seisukohast tingimata vajalike kaupade veoks.

Artikkel 6

1. Juhiloo väljastamisel kohaldatakse järgmisi vanusepiiranguid:

a) 16 aastat:

— A1 alamkategooria puhul,

— B1 alamkategooria puhul;

b) 18 aastat:

— A kategooria puhul; selliste mootorrataste juhtimiseks, mille võimsus ületab 25 kW või mille võimsuse/kaalu suhe ületab 0,16 kW/kg (või külghaagisega mootorrataste juhtimiseks, mille võimsuse/kaalu suhe ületab 0,16 kW/kg) nõutakse siiski lihtsamate mootorrataste juhtimise kogemust vähemalt kahe aasta jooksul A kategooria juhiloo alusel; eelneva kogemuse nõudest võib loobuda, kui juhiloo taotleja on vähemalt 21-aastane ning sooritab spetsiifilise oskuste ja käitumise eksami,

— B ja B + E kategooria puhul,

— C ja C + E kategooria ning C1 ja C1 + E alamkategooria puhul, ilma et see piiraks teatavate autotranspordiga seotud sotsiaalõigusnormide ühtlustamist käsitleva nõukogu 20. detsembri 1985. aasta määruse (EMÜ) nr 3820/85 ⁽¹⁾ sätteid selliste sõidukite juhtimise kohta;

c) 21 aastat:

— D ja D + E kategooria ning D1 ja D1 + E alamkategooria puhul, ilma et see piiraks määruse (EMÜ) nr 3820/85 sätteid selliste sõidukite juhtimise kohta.

2. Liikmesriigid võivad teha erandeid A, B ja B + E kategooria jaoks ettenähtud vanusepiirangutest ja väljastada sellised juhiload juba 17-aastastele, välja arvatud löike 1 punkti b esimese taande viimases lauses A kategooria jaoks ettenähtud sätete puhul.

3. Liikmesriigid võivad keelduda alla 18-aastastele väljastatud juhilubade kehtivuse tunnustamisest oma territooriumil.

Artikkel 7

1. Lisaks väljastatakse juhiluba ainult neile juhiloo taotlejatele:

a) kes on sooritanud oskuste ja käitumise eksami ja teooriaeksami ning kelle tervislik seisund vastab nõuetele II ja III lisa sätete kohaselt;

b) kelle peamine elukoht on juhiloo väljastava liikmesriigi territooriumil või kes suudab tõendada, et ta on seal õppinud vähemalt kuus kuud.

2. Ilma et see piiraks selles küsimuses nõukogu poolt vastu võetavaid sätteid, säilib igal liikmesriigil õigus kindlaks määrata väljastatavate juhilubade kehtivusaeg siseriiklike kriteeriumide alusel.

⁽¹⁾ EÜT L 370, 31.12.1985, lk 1.

3. Liikmesriigid võivad komisjoni nõusolekul teha erandeid III lisa sätetest, kui need erandid vastavad meditsiini arengule ja selles lisas sätestatud põhimõtetele.

4. Ilma et see piiraks siseriiklikku kriminaalõigust ja politsei tegevust käsitlevaid õigusakte, võivad liikmesriigid pärast komisjoniga konsulteerimist kohaldada juhilubade väljastamise suhtes oma siseriiklikke eeskirju, mis vastavad muudele kui käesolevas direktiivis nimetatud tingimustele.

5. Igal isikul võib olla ainult ühe liikmesriigi väljastatud juhiluba.

Artikkel 8

1. Kui ühe liikmesriigi väljastatud kehtiva siseriikliku juhiloa omanik on oma alalise elukoha sisse seadnud teises liikmesriigis, võib ta taotleda juhiloa vahetamist samaväärse juhiloa vastu; luba vahetav liikmesriik peab vajaduse korral kontrollima esitatud juhiloa kehtivust.

2. Kui kriminaalõiguse ja politsei tegevust käsitlevate õigusaktide territoriaalsuse põhimõttest ei tulene teisiti, võib teises liikmesriigis väljastatud juhiloa omaniku alalise elukoha liikmesriik tema suhtes kohaldada sõidukijuhtimise õiguse piiramist, peatamist, äravõtmist või tühistamist käsitlevaid siseriiklikke sätteid ja vajaduse korral selleks juhiloa vahetada.

3. Juhiluba vahetav liikmesriik tagastab endise juhiloa selle väljastanud liikmesriigile ja põhjendab oma tegu.

4. Liikmesriik võib keelduda ükskõik millise teises liikmesriigis väljastatud juhiloa kehtivuse tunnustamisest sellise isiku puhul, kelle suhtes tema territooriumil kohaldatakse mõnda lõikes 2 nimetatud meetet.

Lisaks võib liikmesriik keelduda juhiloa väljastamisest taotlejale, kelle suhtes teises liikmesriigis on sellist meetet kohaldatud.

5. Kaotatud või varastatud juhiloa asendavad loaomaniku alalise elukoha liikmesriigi pädevad asutused; need asutused asendavad juhiloa olemasoleva teabe või vajaduse korral algse juhiloa väljastanud liikmesriigi pädevate asutuste esitatud tõendusmaterjali alusel.

6. Kui liikmesriik vahetab kolmanda riigi väljastatud juhiloa ühenduse juhiloamudeli vastu, märgitakse selline vahetus, samuti võimalikud hilisemad uuendused või asendused juhiloale.

Selline vahetamine võib toimuda üksnes juhul, kui kolmanda riigi väljastatud juhiluba esitatakse vahetust sooritava liikmesriigi pädevatele asutustele. Kui selle juhiloa omanik seab oma alalise elukoha sisse teises liikmesriigis, ei pea kõnealune liikmesriik artikli 1 lõiget 2 kohaldama.

Artikkel 9

Käesoleva direktiivi tähenduses on "alaline elukoht" koht, kus isik tavaliselt elab iga kalendriaasta jooksul vähemalt 185 päeva seoses isiklike ja tööalaste sidemetega või, kui tööalased sidemed puuduvad, seoses isiklike sidemetega, millest ilmneb nimetatud isiku märkimisväärne seos tema elukohaga.

Kui isiku tööalased ja isiklikud sidemed on eri kohtades ja ta elab seetõttu järgemööda kahes või enamas liikmesriigis asuvas eri kohtades, loetakse tema alaliseks elukohaks tema isiklike sidemetega seotud kohta, kui ta sinna korrapäraselt tagasi pöördub. Viimati nimetatud tingimus ei pea olema täidetud, kui isik elab liikmesriigis kindla kestusega ülesande täitmiseks. Koolis või ülikoolis õppimine ei tähenda alalise elukoha muutust.

Artikkel 10

Komisjoni nõusolekul kehtestavad liikmesriigid enne käesoleva direktiivi rakendamist väljastatud juhilubade ja artiklis 3 määratletud kategooriate vastavuse.

Komisjoni nõusolekul võivad liikmesriigid teha oma siseriiklikesse õigusaktidesse artikli 8 lõigete 4, 5 ja 6 sätete rakendamiseks vajalikke kohandusi.

Artikkel 11

Viis aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumist vaatab nõukogu komisjoni ettepanekul uuesti läbi siseriiklikud sätted, mida võidakse valikuliste alamkategooriate kohta kehtestada artikli 3 kohaselt, et neid vajaduse korral ühtlustada või kaotada.

Artikkel 12

1. Pärast konsulteerimist komisjoniga jõustavad liikmesriigid enne 1. juulit 1994 õigus- ja haldusnormid, mis on vajalikud käesoleva direktiivi järgimiseks alates 1. juulist 1996.

2. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse meetmetesse või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

3. Liikmesriigid abistavad üksteist käesoleva direktiivi rakendamisel ja vahetavad vajaduse korral teavet nende juhilubade kohta, mis nad on registreerinud.

Artikkel 13

Direktiiv 80/1263/EMÜ tunnistatakse kehtetuks alates 1. juulist 1996.

Artikkel 14

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 29. juuli 1991

*Nõukogu nimel
eesistuja*

H. VAN DEN BROEK

I LISA

ÜHENDUSE JUHILOAMUDELIT KÄSITLEVAD SÄTTED

1. Ühenduse juhiloamudel on roosat värvi ja selle üldmõõtmed on järgmised:
 - kõrgus: 106 mm,
 - laius: 222 mm.
2. Juhiloal on kuus lehekülge:
 1. leheküljel on:
 - juhiloa väljastanud liikmesriigi tunnusmärk,
 - juhiloa väljastanud liikmesriigi nimi (vabatahtlik),
 - juhiluba väljastavate liikmesriikide tunnusmärgid:

B:	Belgia	IRL:	Iirimaa
DK:	Taani	I:	Itaalia
D:	Saksamaa	L:	Luksemburg
GR:	Kreeka	NL:	Holland
E:	Hispaania	P:	Portugal
F:	Prantsusmaa	UK:	Ühendkuningriik,
 - suures kirjas trükitud sõna "juhiluba" loa väljastanud liikmesriigi keeles või keeltes; pärast sobivat vahet ja väikeses kirjas sama sõna Euroopa ühenduste teistes keeltes,
 - sõnad "Euroopa ühenduste mudel", trükitud loa väljastanud liikmesriigi keeles või keeltes;
 2. leheküljel on:
 1. loaomaniku perekonnanimi;
 2. loaomaniku eesnimed;
 3. loaomaniku sünnikoht ja -kuupäev;
 4. juhiloa väljastanud pädeva asutuse nimi (sealhulgas väljastamise koht ja kuupäev ning asutuse pitsers);
 5. juhiloa number;
 6. loaomaniku foto;
 7. loaomaniku allkiri;
 8. loaomaniku alaline elukoht või postiaadress (vabatahtlik);
 3. ja 4. leheküljel on:

sõiduki kategooria (alamkategooria), kõnealuse kategooria (alamkategooria) juhiloa väljastamise kuupäev, juhiloa kehtivusaeg, asutuse pitsers, iga kategooria (alamkategooria) kohta lisaandmed või kitsendused koodina.

Liikmesriigi siseriiklike õigusaktidega hõlmamata alamkategooriad võib selle liikmesriigi väljastatavatest juhilubadest välja jätta.
 4. leheküljel kasutatavad koodid on järgmised:
 - koodid 1–99: ühenduse ühtlustatud koodid,
 - koodid 100 ja üle selle: siseriiklikud koodid, mis kehtivad ainult juhiloa väljastanud liikmesriigi territooriumil.

Kõikide kategooriate juhiloa esimese väljastamise kuupäev tuleb juhiloa edaspidisel asendamisel või vahetamisel ümber paigutada 3. leheküljele;

5. leheküljel võib olla järgmine teave:

- kõik ajavahemikud, millal juhiloa kehtivus oli peatatud,
- alalise elukoha liikmesriigi territooriumil toimepandud tõsised õigusrikkumised, mida võetakse arvesse selle liikmesriigi sõidukijuhtide järelevalve menetluses;

6. leheküljel on:

- kehtivuse piiramine selle liikmesriigi territooriumiga, kes loa vastavuse alusel kehtivaks tunnistas, või käesoleva direktiiviga hõlmatud sõidukikategooriate osas (sealhulgas väljastamiskuupäevad ja kehtivusaeg),
- ruum loaomaniku alalise elukoha muutuse (vabatahtliku) äramärgimise jaoks.

3. Muud kui 1. leheküljel olevad kanded peavad olema juhiloa väljastanud liikmesriigi keeles või keeltes.

Kui liikmesriik soovib teha neid kandeid riigikeeles, mis ei ole kas hispaania, hollandi, inglise, itaalia, kreeka, portugali, prantsuse, saksa või taani keel, siis koostab ta juhiloa kahes keeles, kasutades üht eespool nimetatud keeltest, ilma et see piiraks muude käesoleva lisa sätete kohaldamist.

4. Kui ühes liikmesriigis väljastatud juhiloa omanik on oma alalise elukoha sisse seadnud teises liikmesriigis, võib see teine liikmesriik märkida:

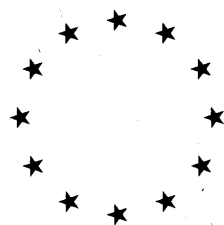
- elukoha muutuse (muutused) 6. leheküljele,
- asjaajamise seisukohast olulise teabe, nagu tema territooriumil toimepandud tõsised õigusrikkumised, 5. leheküljele,

tingimusel et ta kannab seda liiki teabe ka enda väljastatavatele juhilubadele, millele on jäetud selleks vajalik ruum.

Erandina käesoleva lisa punktist 2 ei pea Ühendkuningriigi väljastatavatel juhilubadel olema loaomaniku fotot kuni kümne aasta jooksul pärast käesoleva direktiivi vastuvõtmist.

ÜHENDUSE JUHILOAMUDEL

LIIKMESRIIK

JUHILUBA

Permiso de Conducción
 Kørekort
 Führerschein
 Άδεια οδήγησης
 Permis de Conduire
 Ceadúnas Tiomána
 Patente di guida
 Rijbewijs
 Carta de Condução

EUROOPA ÜHENDUSTE

mudel

6

JÄRGMISTE SÕIDUKIKATEGOORIATE OSAS KEHTIB
JUHILOA LIIKMESRIIGI SISELT

KAT	ALATES	KUNI	LISAINFO/PITSER

ELUKOHA MUUTUSED

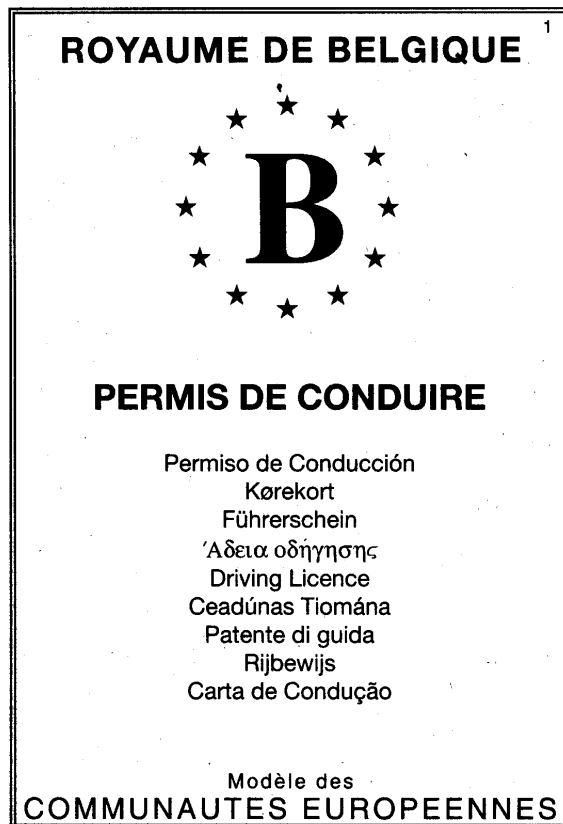
5

106 mm

222 mm

ÜHENDUSE JUHILOAMUDELI NÄIDIS: BELGIA JUHILUBA

(teadmiseks)

II LISA

I. MOOTORSÕIDUKI JUHTIMISEGA SEOTUD TEADMISED, OSKUSED JA KÄITUMINE

Käesoleva lisa kohaldamisel hõlmavad alljärgnevad sätted nii kategooriaid kui alamkategooriaid, kui alamkategooriatele eraldi ei viidata.

1. **Preambul**

Sõiduki ohutuks juhtimiseks peavad kõikide mootorsõidukite juhtidel olema sellised teadmised ja oskused ning selline käitumine, et nad suudaksid:

- ära tunda liiklusohhtlikud olukorrad ja hinnata nende tõsidust,
- piisavalt valitseda oma sõidukit, et mitte tekitada ohtrikke olukordi ja selliste olukordade tekkimisel reageerida õigesti,
- järgida liikluseeskirju, eelkõige liiklusõnnetuste ärahoidmiseks ja sujuva liiklusvoo hoidmiseks ettenähtud reegleid,
- avastada oma sõiduki olulisemad, eelkõige turvalisust ohustavad tehnilised puudused ning parandada need kohasel viisil,
- võtta arvesse kõiki sõidukijuhi käitumist mõjutavaid tegureid (nt alkohol, väsimus, halb nägemine jms), et neil oleksid kõik ohutuks sõiduks vajalikud võimed,
- aidata tagada kõigi, eelkõige kõige nõrgemate ja kõige enam ohustatud liiklejate ohutust, pöörates teistele liiklejatele piisavalt tähelepanu.

2. **Teadmised**

Sõidukijuhid peavad suutma näidata, et neil on vajalikud teadmised ja hea arusaamine järgmistes küsimustes:

- 2.1. tähelepanelikkus ja teiste liiklejatega arvestamise tähtsus;
- 2.2. liiklusohutusega seotud mehaanilised aspektid; juhiloa taotleja suutlikkus kindlaks teha kõige tavalisemad puudused, eelkõige rooliseadme, vedrustus- ja pidurdussüsteemi, rehvide, tulede ja suunatulede, helkurite, tahavaatepeeglite, tuuleklaasi ja klaasipuhastite, heitgaasisüsteemi ja turvavööde juures;
- 2.3. ohutu pikivahe hoidmine, pidurdustekonna ja teel püsimise kõige tähtsamad põhimõtted erinevate ilmastiku- ja teeolude puhul;
- 2.4. taju, hindamine ja otsustamine, eelkõige reageerimisaeg ning alkoholi, narkootikumide, ravimite, vaimse seisundi ja väsimuse mõjust tulenevad muutused sõidukijuhi käitumises;
- 2.5. spetsiifilised ohutegurid, mis on seotud teiste liiklejate kogenematusesega, ning kõige enam ohustatud liiklejate kategooriad, nagu lapsed, jalakäijad, jalgratturid ning liikumispuudega inimesed;
- 2.6. eri sõidukiliikide liikumisel ja juhtimisel ettetulevad ohud ning nende juhtide erinev nägemisväli;
- 2.7. liikluse ohutegurid, mis on seotud erinevate teeoludega, eelkõige ilmastiku muutumise ning päeva ja öö vaheldumisega;
- 2.8. erinevate teeliikide omadused ning sellest tulenevad nõuded;
- 2.9. sõiduki turvavarustus, eelkõige turvavööde ja laste turvavarustuse kasutamine;
- 2.10. keskkonnaga seotud sõidukikasutuseeskirjad (helisignaali asjakohane kasutamine, mõõdukas kütusetarbimine, eralduvate saasteainete piiramine jne);

- 2.11. liikluseeskirjad, eelkõige liiklusmärgid, teemärgistus, märguanded, sõidueesõigus ja lubatud sõidukiirus;
- 2.12. eeskirjad sõiduki kasutamiseks nõutavate haldusdokumentide kohta;
- 2.13. üldeeskirjad, mis määravad kindlaks, kuidas sõidukijuht peab käituma õnnetuse korral (hoiatusseadiste paigaldamine ja õnnetusest teatamine), ning meetmed, mida ta võib võtta, et vajaduse korral liiklusõnnetuses kannatanuid abistada;
- 2.14. sõiduki ja reisijatega seotud ohutustegurid.
3. **Oskused**
- Järgmisi eeskirju kohaldatakse ainult sel määral, kui võrd nad vastavad sõiduki omadustele.
- 3.1. Sõiduki ohutuks juhtimiseks peavad sõidukijuhid olema võimelised tegema järgmisi ettevalmistusi:
- 3.1.1. rehvide, tulede, helkurite, rooliseadme, piduri, suunatulede ja helisignaalseadme kontrolli;
- 3.1.2. juhiistme kohandamine õige istumisasendi saavutamiseks;
- 3.1.3. tahavaatepeeglite ja turvavööde kohandamine;
- 3.1.4. uste kinnioleku kontrollimine.
- 3.2. Sõidukijuhid peavad olema võimelised kasutama sõiduki juhtimisseadmeid, nagu:
- rooliratast,
 - gaasipedaali,
 - sidurit,
 - käigukangi,
 - käsi- ja jalgpidurit
- järgmistel juhtudel:
- 3.2.1. mootori käivitamine ja sujuv liikumahakkamine (üles- ja allamäge ning tasasel pinnal);
- 3.2.2. kiirendamine sobiva kiiruseni, säilitades sõidusuuna ja vahetades käike;
- 3.2.3. kiiruse vähendamine ristteel vasemale või paremale pöörates ja võimalikes kitsastes oludes sõiduki üle kontrolli säilitades;
- 3.2.4. tagurdamine otse või pöördega paremale või vasakule ümber nurga, jäädes õigele sõidurajale;
- 3.2.5. tagasipööramine edasi- ja tagasikäiku kasutades;
- 3.2.6. pidurdamine ja täpne peatumine vajaduse korral hädaseiskamise teel;
- 3.2.7. sõiduki parkimine (rööpselt, kaldu või täisnurga all) ja parkimiskohalt lahkumine nii edaspidi kui ka tagurpidi, kaldeta teel, tõusul või langusel;
- 3.3. Punktis 3.2 nimetatud tingimuste puhul peavad sõidukijuhid suutma kasutada sõiduki lisajuhtimisseadmeid, nagu klaasipuhastid, klaasipesurid, udupüüdurid, kliimaseadmed, tuled jne.
4. **Käitumine**
- 4.1. Sõidukijuhid peavad olema võimelised tavaliikluses täiesti ohutult sooritama kõiki tavapäraseid manöövreid, rakendades kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid:
- 4.1.1. jälgides (sealhulgas tahavaatepeeglite abil) tee suunda, teemärgiseid, liiklusmärke ning võimalikku või olemasolevat ohtu;
- 4.1.2. suheldes teiste liiklejatega lubatud viisil;

- 4.1.3. reageerides õigesti tegeliku ohu korral;
- 4.1.4. järgides liikluseeskirju ning politsei, liikluskorraldajate jt juhtnõore;
- 4.1.5. arvestades teisi liiklejaid.
- 4.2. Sõidukijuhtidel peavad lisaks olema vajalikud oskused, et liikluses ohutult:
 - 4.2.1. sõiduraja äärest ja/või parkimiskohalt liikuma asuda;
 - 4.2.2. juhtida sõidukit teel õiges asendis, muutes sõidukiirust vastavalt liiklus- ja teeoludele;
 - 4.2.3. hoida pikivahet;
 - 4.2.4. vahetada sõidurada;
 - 4.2.5. mööduda pargitud või seisvatest sõidukitest ning takistustest;
 - 4.2.6. mööduda vastassuunas sõitvatest sõidukitest, sealhulgas piiratud alal;
 - 4.2.7. mööda sõita erinevates oludes;
 - 4.2.8. läheneda raudteeületuskohtadele ja neid ületada;
 - 4.2.9. läheneda ristmikele ja neid ületada;
 - 4.2.10. pöörata ristmikel paremale ja vasemale või sõiduteelt lahkuda;
 - 4.2.11. rakendada vajalikke ettevaatusabinõusid sõidukist väljumisel.
- 5. **A, B, C, D, B + E, C + E ja D + E kategooria sõidukite juhtimise erinõuded**
 - 5.1. *A kategooria:*

A kategooria sõidukite juhid peavad lisaks oskama järgmist:

 - 5.1.1. kaitsekiivri reguleerimine ja teiste sõiduki ohutusseadiste kontrollimine;
 - 5.1.2. mootorratta tugihargilt võtmine ning selle liigutamine mootori abita sõiduki kõrval kõndides;
 - 5.1.3. mootorratta parkimine tugihargil;
 - 5.1.4. tagasipööramine;
 - 5.1.5. sõiduki tasakaalus hoidmine erinevate sõidukiiruste, sealhulgas väikeste kiiruste korral, ja erinevates sõidukijuhtimise olukordades, ka reisijat vedades;
 - 5.1.6. kallutamine pööramiseks.
 - 5.2. *C, D, C + E ja D + E kategooria:*

Nende kategooriate sõidukite juhid peavad omama teadmisi ja arusaamist alljärgnevates valdkondades:

 - 5.2.1. sõiduki omadustest põhjustatud takistused sõidukijuhi ja teiste kasutajate nägemisväljas;
 - 5.2.2. tuule mõju sõiduki liikumisele;
 - 5.2.3. eeskirjad sõiduki massi ja mõõtmete kohta;
 - 5.2.4. sõidu- ja puhkeaja ning sõidumeeriku kasutuse eeskirjad;
 - 5.2.5. pidurisüsteemide ja kiirusregulaatorite tööpõhimõtted;

- 5.2.6. ettevaatusabinõude rakendamine möödasõidul vee- või poripritsmetest tekkiva ohu tõttu;
- 5.2.7. teedekaardi lugemine.
- Lisaks peavad nad suutma järgmist:
- 5.2.8. võimendiga piduri- ja roolisüsteemi kontrollimine;
- 5.2.9. erinevate pidurisüsteemide kasutamine;
- 5.2.10. teiste kiiruse vähendamise süsteemide kasutamine peale pidurite;
- 5.2.11. sõiduki suuna korrigeerimine pööramisel, võttes arvesse sõiduki pikkust ja selle ülendeid.

- 5.3. *B, B + E, C, C + E ja D + E kategooria:*

Nende kategooriate sõidukite juhid peavad:

- 5.3.1. tundma sõidukile veose pealelaadimisega seotud ohutustegureid.

- 5.4. *B + E, C + E ja D + E kategooria:*

Nende kategooriate sõidukite juhid peavad oskama:

- 5.4.1. haagist või poolhaagist traktori külge ja selle küljest lahti haakida.

- 5.5. *D kategooria:*

Selle kategooria sõidukite juhid peavad:

- 5.5.1. tundma reisijateveo eeskirju;
- 5.5.2. teadma, kuidas käituda avarii korral;
- 5.5.3. oskama rakendada spetsiaalseid sõidukiohutuse abinõusid.

6. **Sõiduki kasutamine**

Sõidukijuhid peavad olema võimelised juhtima oma sõidukeid eri liiki teedel nii linnapiirkondades kui ka maanteel ja erinevates oludes (ilmastik, valgus, liiklustihedus jms).

II. SÕIDUEKSAMITE MIINIMUMNÕUDED

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et juhiloa taotlejal oleksid mootorsõiduki juhtimisega seotud teadmised, oskused ja käitumine. Selleks kehtestatud eksam peab koosnema:

- teooriaeksamist ja
- oskuste ja käitumise eksamist.

Allpool on esitatud nimetatud eksami sooritamise tingimused.

7. **Teooriaeksam**

- 7.1. *Vorm*

Valitud vorm peab tagama, et juhiloa taotlejal on nõutavad teadmised käesoleva lisa punktides 2 ja 5 loetletud teemadel.

Kui isik taotleb juhiluba ühes kategoorias ning tal on olemas mõne teise kategooria juhiluba, võib ta käesoleva lisa punkti 7 ühissätete täitmisest vabastada.

- 7.2. *Teoriaeksami sisu kõigi sõidukikategooriate puhul*
- Allpool loetletud punktides viidatakse käesoleva lisa punktile 2.
- 7.2.1. Küsimusi tuleb esitada kõikide allpool loetletud punktide kohta, kusjuures küsimuste sisu jääb iga liikmesriigi enda otsustada.
- 7.2.1.1. Liikluseeskiri
- punkt 2.11.
- 7.2.1.2. Sõidukijuht
- punktid 2.1 ja 2.4.
- 7.2.1.3. Tee
- punktid 2.3, 2.7 ja 2.8.
- 7.2.1.4. Teised liiklejad
- punktid 2.5 ja 2.6.
- 7.2.1.5. Üld- ja muud eeskirjad ning muud küsimused
- punktid 2.12, 2.13 ja 2.14.
- 7.2.2. Lõikes 7.2.1 ettenähtud eksamit tuleks täiendada pistelise kontrolliga ühe järgmise punkti kohta: sõidukit käsitlevad punktid 2.2, 2.9 ja 2.10.
- 7.3. *C, D, C + E ja D + E kategooriat käsitlevad erisätted:*
- Lõikes 7.2 ettenähtud eksamit tuleks täiendada C, D, C + E ja D + E kategooria juhiloa taotlejate korral:
- 7.3.1. kohustusliku kontrolliga käesoleva lisa punktiga 5 hõlmatud järgmiste punktide osas.
- 7.3.1.1. C, D, C + E ja D + E kategooria
- Punktid 5.2.3 (välja arvatud C1, C1 + E, D1 ja D1 + E kategooria puhul), 5.2.4 (välja arvatud sõidumee-riku kasutamine, mida hõlmab punkt 9.3.1) ja 5.2.5 (välja arvatud C1, C1 + E, D1 ja D1 + E kategooria puhul),
- 7.3.1.2. D kategooria
- Punktid 5.5.1 ja 5.5.2,
- 7.3.2. pistelise kontrolliga ühe järgmise punkti osas: 5.2.1, 5.2.2 ja 5.2.6.
8. **Oskuste ja käitumise eksam**
- 8.1. *Sõiduk ja selle varustus*
- 8.1.1. Käsikäigukastiga sõiduki juhtimiseks tuleb sooritada oskuste ja käitumise eksam käsikäigukastiga sõidukil.
- Kui juhiloa taotleja teeb oskuste ja käitumise eksami automaatkäigukastiga sõidukil, märgitakse see ära sellise eksami põhjal välja antud juhiloal. Sellise märkega lubasid võib kasutada üksnes automaatkäigukastiga sõiduki juhtimiseks.
- Automaatkäigukastiga sõiduk* – sõiduk, mille mootori ja rataste vahelist ülekandearvu võib muuta üksnes gaasi- või piduripedaali kasutades.

- 8.1.2. Oskuste ja käitumise eksamil kasutatavad sõidukid peavad vastama allpool esitatud miinimumnõuetele. Liikmesriigid võivad ette näha rangemad nõuded või lisada muid nõudeid.

A kategooria:

- järkjärguline luba (artikli 6 lõike 1 punkti b esimese taande esimene klausel); ilma külghaagiseta mootorratas töömahuga üle 120 cm³ ja suurima kiirusega vähemalt 100 km/h,
- otsene luba (artikli 6 lõike 1 punkti b esimese taande teine klausel); ilma külghaagiseta mootorratas mootori võimsusega vähemalt 35 kW;

B kategooria:

neljarattaline B kategooria sõiduk suurima kiirusega vähemalt 100 km/h;

B + E kategooria:

B kategooria eksamisõiduki ja vähemalt 1 000-kilogrammise lubatud täismassiga haagise kombinatsioon, mille suurim kiirus on vähemalt 100 km/h ja mis ei kuulu B kategooriasse;

C kategooria:

C kategooria sõiduk, mille lubatud täismass on vähemalt 10 000 kilogrammi, pikkus vähemalt seitse meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h;

C + E kategooria:

kas poolhaagisautorongid, mille lubatud täismass on vähemalt 18 000 kg, pikkus vähemalt 12 meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h; või C kategooria eksamisõiduki ja vähemalt 4 meetri pikkuse haagise kombinatsioonid, mille lubatud täismass on vähemalt 18 000 kg, pikkus vähemalt 12 meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h;

D kategooria:

D kategooria sõidukid, mille pikkus on vähemalt 9 meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h;

D + E kategooria:

D kategooria eksamisõiduk koos vähemalt 1 250-kilogrammise lubatud täismassiga haagisega, suurim kiirus vähemalt 80 km/h.

Valikulised alamkategooriad

A1 alamkategooria:

külghaagiseta mootorratas töömahuga vähemalt 75 cm³;

B1 alamkategooria:

kolme- või neljarattaline mootorsõiduk, suurim kiirus vähemalt 60 km/h;

C1 alamkategooria:

C1 alamkategooria sõidukid, mille lubatud täismass on vähemalt 4 000 kg ja suurim kiirus vähemalt 80 km/h;

C1 + E alamkategooria:

C1 kategooria eksamisõiduk koos vähemalt 2 000-kilogrammise lubatud täismassiga haagisega, pikkus vähemalt 8 meetrit ja suurim kiirus vähemalt 80 km/h;

D1 alamkategooria:

D1 alamkategooria sõidukid, suurim kiirus vähemalt 80 km/h;

D1 + E alamkategoria:

D1 alamkategoria eksamisõiduk koos vähemalt 1 250-kilogrammisse lubatud täismassiga haagisega, suurim kiirus vähemalt 80 km/h;

8.2. *Kontrollitavad oskused ja käitumine*

Järgmisi eeskirju kohaldatakse ainult sel määral, kui võrd nad vastavad liiklusvahendi omadustele.

8.2.1. *Sõiduki ettevalmistamine*

Juhiloa taotlejad peavad näitama, et nad oskavad ohutuks sõiduks valmistuda, täites järgmised nõuded (viidatakse käesoleva lisa punktile 3.1): punktid 3.1.2, 3.1.3 (turvavõid käsitlevat punkti kohaldatakse ainult sel juhul, kui turvavööde kasutamine on kohustuslik) ja 3.1.4.

8.2.2. *Sõiduki tehniline kontroll*

Juhiloa taotlejad peavad näitama, et nad oskavad kasutada sõiduki juhtimisseadmeid, sooritades rahuldavalt järgmised manöövrid (viidatakse käesoleva lisa punktile 3.2):

punktid 3.2.1 (tasasel pinnal ja võimaluse korral ülesmäge liikumahakkamine), 3.2.2, 3.2.3 ja 3.2.6 (välja arvatud hädaseiskamine, mida käsitletakse punktis 10.1.1).

Punktides 3.2.4, 3.2.5 ja 3.2.7 nimetatud manöövrivrite valikut kontrollitakse (vähemalt kaks manöövrit kolme punkti kohta, sealhulgas tagasikäik). Punktis 3.2.5 kindlaksmääratud manöövreid kontrollitakse C, D, B + E, C + E ja D + E kategooria sõidukite puhul. Nende kategooriate juhilubade taotlejad peavad tagurdama kurvi mööda, mille trajektoor jääb liikmesriikide otsustada.

8.2.3. *Käitumine liikluses*

Juhiloa taotlejad peavad sooritama tavaliselt täiesti ohutult ja kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid rakendades kõik järgmised käesoleva lisa punktis 4 nimetatud manöövrid: punktid 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4, 4.2.5, 4.2.9 ja 4.2.10 ning võimaluse korral punktides 4.2.6, 4.2.7 ja 4.2.8 nimetatud manöövrid.

8.3. *A, C, D, C + E ja D + E kategooriat käsitlevad erisätted*

Lisaks eespool nimetatud manöövrivritele peavad A, D, C + E ja D + E kategooria juhilubade taotlejad sooritama järgmised manöövrid (viidatakse käesoleva lisa punktile 5):

8.3.1. *A kategooria:*

Punktid 5.1.2 (mootorratta tugihargilt võtmine ning selle liigutamine mootori abita sõiduki kõrval kõndides), 5.1.3 ja 5.1.6. Kui kaitsekiivri kandmine on kohustuslik, kontrollitakse kiivri reguleerimist. Punktis 5.1.1 loetletud kontrollimisi tehakse osaliselt. Kontrollitakse sõiduki tasakaalus hoidmist (punkt 5.1.5) erinevate sõidukiiruste, sealhulgas väikeste kiiruste korral, ja erinevates sõidukijuhtimise olukordades, välja arvatud reisijate vedamine, mida käsitletakse punktis 9.1.2.1.

8.3.2. *C, D, C + E ja D + E kategooria:*

Punktid 5.2.8, 5.2.9 (välja arvatud C1 ja D1 puhul), 5.2.10 (välja arvatud C1 ja D1 puhul) ja 5.2.11 (välja arvatud C1 ja D1 puhul).

8.3.3. *D kategooria:*

Punkt 5.5.3.

9. **Teooria- või oskuste ja käitumise eksam**9.1. *Juhiloa taotleja oskusi ja käitumist allpool loetletud valdkondades tuleb liikmesriikide äranägemisel kontrollida kas teooria- või oskuste ja käitumise eksamiga.*9.1.1. *Kõik kategooriad*9.1.1.1. *Rehvide, tulede, helkurite, rooliseadme, piduri, suunatulede ja helisignaalseadme pisteline kontroll.*

- 9.1.1.2. Sõidukist väljumisel vajalikud ettevaatusabinõud;
- 9.1.2. A kategooria
- 9.1.2.1. Tasakaalu hoidmine reisija vedamisel;
- 9.1.3. C, D, C + E ja D + E kategooria:
- 9.1.3.1. Sõidumeeriku kasutamine;
- 9.1.4. C + E kategooria:
- 9.1.4.1. Haagise või poolhaagise sadulveduki külge ja sellest lahti haakimine;
- 9.1.4.2. Veose pealelaadimisega seotud ohutustegurid.
10. **Valikuline oskuste ja käitumise eksam**
- Lisaks võib oskuste ja käitumise eksamil kontrollida ka juhiloa taotleja allpool loetletud oskusi ja käitumist.
- 10.1. *Kõik kategooriad:*
- 10.1.1. Hädaseiskamine.
- 10.2. *A kategooria:*
- 10.2.1. Tagasipööramine.
- 10.3. Teedekaardi lugemist võib kontrollida kas teooria- või oskuste ja käitumise eksamil (välja arvatud C1, C1 + E, D1 ja D1 + E kategooria puhul).
11. **Oskuste ja käitumise eksami hindamine**
- Iga eespool nimetatud juhtimisolukorra kohta antav hinnang peab näitama juhiloa taotleja oskust käsitleda sõidukit ja juhtida seda liikluses täiesti ohutult. Eksamineerija peab end kogu eksami vältel tundma turvaliselt. Vigu ja ohtlikku käitumist juhtimisel, mis ohustavad vahetult eksamisõidukit, selles sõitjaid või teisi liiklejaid, karistatakse eksami mittesooritamisega, olenemata sellest, kas eksamineerija või kaasasolev isik peab sekkuma või mitte. Siiski on eksamineerijal õigus otsustada, kas oskuste ja käitumise eksam lõpule viia või mitte.
- Sõidueksami vastuvõtjatel peab olema väljaõpe, mis võimaldab neil õigesti hinnata juhiloa taotlejate oskust ohutult sõidukit juhtida. Sõidueksami vastuvõtjate töö järele valvab ja seda kontrollib liikmesriigi poolt volitatud asutus, et tagada vigade õige ja järjekindel hindamine vastavalt käesolevas lisas sätestatud nõuetele.
12. **Eksami kestus**
- Eksami kestus ja läbitav vahemaa peavad olema piisavad, et hinnata lõigetes 8 ja 9 sätestatud oskusi ja käitumist. Teel sõitmise aeg ei võiks A, B ja B + E kategooria puhul mingil juhul olla alla 25 minuti ning muude kategooriate puhul alla 45 minuti.
13. **Eksami toimumise koht**
- See osa eksamist, mille käigus hinnatakse juhiloa taotleja tehnilist sõiduki valitsemise oskust, võib toimuda spetsiaalsel eksamiks kohandatud platsil. Võimaluse korral peaks see osa eksamist, mille käigus hinnatakse käitumist liikluses, toimuma teedel väljaspool asulaid, kiirliiklusega teedel ja kiirteedel või linnatänavatel, kus tuleb ette eri tüüpi probleeme, millega sõidukijuhid tõenäoliselt kokku puutuvad. Samuti on soovitatav, et eksam toimuks mitmesuguse liiklustiheduse tingimustes.
14. Neid oskuste ja käitumise eksamil kasutatavaid sõidukeid, mis võeti kasutusele enne 31. juulit 1991, võib pärast nimetatud kuupäeva kasutada ainult kuni kolm aastat, kui nad ei vasta käesoleva lisa punktis 8.1.2 selliste sõidukite kohta ettenähtud kriteeriumidele.
-

III LISA

MOOTORSÕIDUKI JUHTIMISEKS VAJALIKU FÜÜSILISE JA VAIMSE SOBIVUSE MIINIMUMNÕUDED

MÕISTED

1. Käesolevas lisas liigitatakse sõidukijuhid kahte rühma:
 - 1.1. 1. rühm:

A, B ja B + E kategooria ning A1 ja B1 alamkategooria sõidukite juhid;
 - 1.2. 2. rühm:

C, C + E, D ja D + E kategooria ning C1, C1 + E, D1 ja D1 + E alamkategooria sõidukite juhid.
 - 1.3. Siseriiklike õigusaktidega võib ette näha, et käesolevas lisas 2. rühma sõidukijuhte käsitlevaid sätteid võib kohaldada B kategooria sõidukite juhtide suhtes, kes kasutavad oma juhiluba kutsetöös (takso- ja kiirabiautojuhid jm).
2. Esmast juhiluba või juhiloa uuendamist taotlevad isikud liigitatakse sellesse rühma, millesse nad hakkavad kuuluma, kui juhiluba on väljastatud või uuendatud.

ARSTLIK LÄBIVAATUS

3. 1. rühm:

juhiloa taotlejad peavad läbima arstliku läbivaatuse, kui vajalike formaalsuste täitmisel või juhiloa väljastamise eelduseks olevate eksamite sooritamisel ilmneb, et neil on üks või mitu käesolevas lisas nimetatud meditsiinilist puuet.
4. 2. rühm:

juhiloa taotlejad peavad läbima arstliku läbivaatuse enne esmase juhiloa väljastamist ja seejärel siseriiklikes õigusaktides ettenähtud korra kohaselt.
5. Liikmesriigid võivad juhilubade väljastamiseks või uuendamiseks ette näha käesolevas lisas sätestatud nõuetest rangemad nõuded.

NÄGEMINE

6. Kõik juhiloa taotlejad läbivad asjakohase kontrolli, millega tehakse kindlaks, kas neil on mootorsõidukite juhtimiseks vajalik küllaldane nägemisteravus. Kui on põhjust kahelda, et juhiloa taotleja nägemine ei ole küllaldane, vaadatakse ta läbi päevas meditsiiniuasutuses. Sellel läbivaatusel pööratakse eelkõige tähelepanu järgmisele: nägemisteravus, vaateväli, nägemine hämaras ja progresseeruvad silmahaigused.

Käesolevas lisas ei loeta kontaktläätsti korrektiivklaasideks.

1. rühm:

- 6.1. Juhiloa väljastamise või uuendamise taotlejate binokulaarne nägemisteravus (vajaduse korral korrektiivklaasidega) peab olema vähemalt 0,5, kasutades mõlemat silma korraga. Juhiluba ei väljastata ega uuendata, kui arstlikul läbivaatusel selgub, et juhiloa taotleja horisontaalvaateväli on väiksem kui 120° (peale erandjuhtude nõuetekohaselt põhjendatud pooldava meditsiinilise arvamuse ja positiivse sõidueksamitulemuse korral) või kui asjaomane isik põeb mõnda silmahaigust, mis võib turvalist sõidukijuhtimist ohustada. Kui diagnoositakse progresseeruv silmahaigus, võib juhiloa väljastada või uuendada, kui juhiloa taotleja on pädeva meditsiiniuasutuse korrapärase kontrolli all.

- 6.2. Ühest silmast täielikult nägemise kaotanud või ainult üht silma kasutavate (nt diploopia korral) juhiloa väljastamise või uuendamise taotlejate nägemisteravus peab vajaduse korral korrektiivklaase kasutades olema vähemalt 0,6. Pädev meditsiiniastutus peab kinnitama, et selline monokulaarne nägemine on kestnud küllalt kaua, mistõttu asjaomane isik on sellega kohanenud ja ühe silma vaateväli on normaalne.

2. rühm:

- 6.3. Juhiloa väljastamise või uuendamise taotlejate nägemisteravus (vajaduse korral korrektiivklaasidega) peab olema vähemalt 0,8 paremas seisundis oleva silmaga ja vähemalt 0,5 halvemas seisundis oleva silmaga. Kui väärtuste 0,8 ja 0,5 saavutamiseks kasutatakse korrektiivklaase, peab kummagi silma korrigeerimata nägemisteravus olema vähemalt 0,05 või tuleb minimaalne nägemisteravus (0,8 ja 0,5) saavutada kas korrektiivklaaside abil, mille optiline tugevus ei ületa pluss või miinus nelja dioptriat, või kontaktläätsede abil (korrigeerimata nägemisteravus = 0,05). Kõnealune isik peab nägemisteravuse korrigeerimist hästi taluma. Juhilubasid ei väljastata ega uuendata normaalse binokulaarse vaateväljata või diploopia all kannatavatele juhiloa taotlejatele.

KUULMINE

7. Juhiloa taotlejate või sõidukijuhtide puhul, kes kuuluvad rühma 2, võib juhiloa väljastada või uuendada ainult pädeva meditsiiniastutuse arvamuse alusel; arstlikul läbivaatusel võetakse eelkõige arvesse nõrgenenud kuulmise kompenseerimise võimalust.

LIIKUMISPUUDEGA ISIKUD

8. Juhiluba ei väljastata ega uuendata sellistele juhiloa taotlejatele ega sõidukijuhtidele, kes kannatavad liikumissüsteemi vaevuste või kõrvalekallete all, mis muudavad mootorsõiduki juhtimise ohtlikuks.

1. rühm:

- 8.1. Teatavate piirangutega juhiloa võib vajaduse korral väljastada füüsilise puudega juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele pädeva meditsiiniastutuse arvamuse põhjal. See arvamus peab põhinema kõnealuse vaevuse või kõrvalekalde meditsiinilisel uurimisel ja vajaduse korral praktilisel eksamil. Selles arvamuses tuleb ka märkida, missuguseid muudatusi sõidukile tuleb teha ja kas juht vajab ortopeedilist seadet, kui oskuste ja käitumise eksam näitab, et sõidukijuhtimine sellise seadme abil ei oleks ohtlik.

- 8.2. Juhiloa võib väljastada või uuendada, kui juhiloa taotlejal on progresseeruv vaevus, kui teda kontrollitakse korrapäraselt, et kindlaks teha, kas ta on võimeline sõidukit täiesti turvaliselt juhtima.

Kui puue on püsiv, võib juhiloa väljastada ja uuendada ilma kohustusliku korrapärase arstliku läbivaatusega.

2. rühm:

- 8.3. Pädev meditsiiniastutus peab nõuetekohaselt arvestama käesoleva rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohtu.

SÜDAME-VERESOOKONNA HAIGUSED

9. Iga haigus, mille korral esimese juhiloa või juhiloa uuendamise taotleja südame-veresoonkonna tegevus võib äkitselt halveneda, põhjustades tema ajutegevuse äkilist nõrgenemist, võib olla liikluses ohtlik.

1. rühm:

- 9.1. Juhiluba ei väljastata ega uuendata tõsise arütmia all kannatavatele juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele.

- 9.2. Juhiloo võib väljastada või uuendada südamestimulaatoriga juhiloo taotlejatele või sõidukijuhtidele kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel.
- 9.3. Ebanormaalse arteriaalse vererõhu all kannatavatele juhiloo taotlejatele juhiloo väljastamise või sõidukijuhtidele juhiloo uuendamise küsimust hinnatakse, võttes arvesse muid arstliku läbivaatuse tulemusi, võimalikke haigusega seotud komplikatsioone ja nendest lähtuvat võimalikku ohtu liiklusele.
- 9.4. Üldiselt ei väljastata ega uuendata juhiluba juhiloo taotlejatele või sõidukijuhtidele, kellel puhkuse või meeleliigutuse korral esineb rahulolekustenokardiat. Müokardi infarkti põdenud juhiloo taotlejatele või sõidukijuhtidele väljastatakse või uuendatakse juhiluba kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja vajaduse korral korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel.
2. rühm:
- 9.5. Pädev meditsiinasutus peab nõuetekohaselt arvestama käesoleva rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohtu.

MELLIITDIABEET

10. Melliitdiabeeti põdevatele juhiloo taotlejatele või sõidukijuhtidele võib juhiloo väljastada või uuendada kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja iga juhtumi kohaste korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel.
2. rühm:
- 10.1. Käesoleva rühma juhiloo taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes põevad melliitdiabeeti ja vajavad insuliinravi, võib juhiloo väljastada või uuendada ainult väga erandlikel juhtudel ning üksnes nõuetekohaselt põhjendatud ja kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja korrapäraste arstlike kontrollimiste alusel.

NEUROLOOGILISED HAIGUSED

11. Juhiluba ei väljastata ega uuendata tõsist neuroloogilist haigust põdevatele juhiloo taotlejatele või sõidukijuhtidele, kui lisaks taotlusele ei esitata kinnitatud meditsiinilist arvamust.

Haigustega või kesk- või perifeerset närvisüsteemi mõjutava kirurgilise sekkumisega seotud neuroloogilisi häireid, mis põhjustavad meelelundide puudulikkust või liikumisvaegust ning mõjutavad tasakaalu ja koordineerumist, tuleb arvestada vastavalt nende tagajärgedele ja progresseerumiseohule. Sellistel juhtudel toimub juhiloo väljastamine või uuendamine seisundi halvenemise ohu korrapärase hindamise alusel.

12. Mootorsõidukijuhi epilepsiahood või muud äkilised teadvusehäired on suur oht liiklusohutusele.

1. rühm:

- 12.1. Juhiloo võib väljastada või uuendada pädeva meditsiinasutuse kontrolli ja korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel. Nimetatud asutus teeb otsuse epilepsia või teiste teadvusehäirete raskuse, kliinilise vormi ja progresseerumise (nt viimase kahe aasta jooksul ei ole olnud ühtegi hoogu), saadud ravi ja selle tulemuste kohta.

2. rühm:

- 12.2. Juhiluba ei väljastata ega uuendata juhiloo taotlejatele või juhtidele, kellel on või kellel võib olla epilepsiahoogusid või teisi teadvusehäireid.

VAIMSED HÄIRED

1. rühm:

- 13.1. Juhiluba ei väljastata ega uuendata juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes kannatavad järgmiste terviseprobleemide all:

- tõsised vaimsed häired, olenemata sellest, kas need on kaasa sündinud või põhjustatud haigusest, traumast või neurokirurgilistest operatsioonidest,
- raske vaimse arengu peetus,
- rasked eest tingitud käitumisprobleemid; isiksusehäired, mis põhjustavad tõsiseid hindamisvõime, käitumise või kohanemisvõime kõrvalekaldeid,

juhiluba väljastatakse või uuendatakse ainult taotlusele lisatud kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja vajaduse korral korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel.

2. rühm:

- 13.2. Pädev meditsiiniastutus peab nõuetekohaselt arvestama käesoleva rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohtu.

ALKOHOL

14. Alkoholi tarbimine on liiklusohutusele väga ohtlik. Selle probleemi tõsiduse tõttu peavad meditsiiniastutused olema eriti valvsad.

1. rühm:

- 14.1. Juhiluba ei väljastata ega uuendata juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes on alkoholisõitlased või ei suuda joobes juhtimisest loobuda.

Minevikus alkoholist sõltuvuses olnud juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele võib juhiloa väljastada või uuendada kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel, kui on tõendatud nende juhiloa taotlejate või sõidukijuhtide karskus teatava ajavahemiku jooksul.

2. rühm:

- 14.2. Pädev meditsiiniastutus peab nõuetekohaselt arvestama käesoleva rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohtu.

NARKOOTIKUMID JA RAVIMID

15. **Kuritarvitus:**

Ühegi kategooria juhiluba ei väljastata ega uuendata neile juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes on sõltuvad psühhotroopsetest ainetest või kes ei ole neist ainetest küll sõltuvad, aga kuritarvitavad neid korrapäraselt.

Korrapärane kasutus:*1. rühm:*

- 15.1. Juhiluba ei väljastata ega uuendata neile juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes mis tahes kujul korrapäraselt kasutavad psühhotroopseid aineid, mis võivad kahjustada liiklusohutust, kui nende kasutatud kogus on selline, et sellel on sõidukijuhtimisele kahjulik toime. See kehtib kõikide sõiduki juhtimise võimet mõjutavate ravimite või ravimikombinatsioonide suhtes.

2. rühm:

- 15.2. Pädev meditsiinasutus peab nõuetekohaselt arvestama käesoleva rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohtu.

NEERUHÄIRED

1. rühm:

- 16.1. Juhiloa võib väljastada või uuendada tõsise neerupuudulikkusega juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel.

2. rühm:

- 16.2. Juhiluba ei väljastata ega uuendata tõsise ja pöördumatu neerupuudulikkusega juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel.

MUUD SÄTTED

1. rühm:

- 17.1. Kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja vajaduse korral korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel võib juhiloa väljastada või uuendada neile juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kellele on tehtud organi siirdamine või kellel on sõiduki juhtimise võimet mõjutav tehisimplantaat.

2. rühm:

- 17.2. Pädev meditsiinasutus peab nõuetekohaselt arvestama käesoleva rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohtu.
18. Üldreeglina ei väljastata ega uuendata juhiluba neile juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes kannatavad mingi muu eespool nimetatud häire all, mis võib olla liiklusohutust mõjutav talitluslik häire või seda põhjustada, välja arvatud juhul, kui taotlusele on lisatud kinnitatud meditsiiniline arvamus ja vajaduse korral toimuvad korrapärased arstlikud läbivaatused.
-